

Natura 2000-handleplan 2022–2027

Kobberhage kystarealer

Natura 2000-område nr. N231

Habitatområde H231

Titel: Natura 2000-handleplan for Kobberhage kystarealer

Udgiver: Syddjurs Kommune

År: 2024

Forsidefoto: Smalbladet klokke. Foto: Lars Bruun

Baggrundskort: Geodanmark: Ortofoto 2023

Må citeres med kildeangivelse.

Indhold

1. Resumé	4
2. Baggrund	4
2.1 Den lovgivningsmæssige ramme	5
2.2 Miljøvurdering af handleplanerne.....	5
3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode	6
3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan	6
3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan	7
4. Behov for indsatser	7
5. Indsatser fordelt på aktør	9
6. Prioritering af den forventede indsats	10
7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	10
Bilag 1: Kortbilag	11

1. Resumé

Handleplanen for N231 Kobberhage kystarealer beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2027. Natura 2000-området består af H231 Kobberhage kystarealer.

Figur 1 viser de naturtyper, som N231 er udpeget for at beskytte. I bilag 1 ses et kort over Natura 2000-området.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 231		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Rev (1170)
	Strandvold med enårige planter (1210)	Strandvold med flerårige planter (1220)
	Kystklint/klippe (1230)	Grå/grøn klit* (2130)
	Tør hede (4030)	Tørt kalksandsoverdrev* (6120)
	Kalkoverdrev* (6210)	Surt overdrev* (6230)

Figur 1 viser de naturtyper, som Natura2000-område 231 Kobberhage kystarealer er udpeget for at beskytte

Det overordnede mål for området er beskrevet i afsnit 3.1 i Natura 2000-planen og de konkrete mål i afsnit 3.2. Generelt gælder for dette område, at den samlede forekomst af naturtypers levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, hvis de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Målsætningerne konkretiseres i Natura 2000-planens afsnit 4.1 og 4.2 i form af nogle generelle og områdespecifikke retningslinjer for indsatsprogrammet.

Hovedformålet med indsatserne i perioden 2022-27 er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed
2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder
3. Bekæmpe invasive arter

Størstedelen af området med kalkoverdrev og sure overdrev mod syd afgræsses tilstrækkeligt. Herudover er der uden held forsøgt at forynge dele af heden i den nordlige dele af området ved afbrænding, hvorfor heden i stedet er afslået pletvis. Herudover er der pletvis er ryddet rynket rose og gyvel ved maskinel rydning. Lokalt slid fra færdsel på de nordlige kalkoverdrev og de tørre heder er søgt mindsket ved udlægning af sten, der hindrer parkering og kørsel på hedearealerne

Indsatsen udføres både på offentlige og private arealer i området. Projekter på private lodsejeres arealer gennemføres helst gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række understøttende tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen, samt midler til Life-projekter som medfinansieres af EU. Det er dog lovpligtigt for kommunerne at søge at indgå de nødvendige driftsaftaler eller, hvis det ikke lader sig gøre, meddele påbud.

2. Baggrund

Miljøstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 257 Natura 2000-områder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte Natura 2000-område og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2022–27. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Ud fra Natura 2000-planerne er der udarbejdet Natura 2000-handleplaner for de enkelte Natura 2000-områder. Handleplanerne skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Syddjurs Kommune på grundlag af Natura 2000-planen for området.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kommunens kystnære områder. Kommunerne er ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af 2027. Miljøstyrelsen er ansvarlig for at udarbejde en skovhandleplan for de skovbevoksede, fredskovspligtige Natura 2000-arealer, men der er ikke skovhabitatnatur i fredskovspligtige arealer for dette Natura 2000-område.

2.1 Den lovgivningsmæssige ramme

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i:

- Miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 692 af 26. maj 2023)
- Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 2. oktober 2022)
- Bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016)

Det er kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for at gennemføre Natura 2000-planen på de privatejede arealer. Offentlige lodsejere er ansvarlige for at gennemføre Natura 2000-planen på deres egne arealer.

Handleplanen skal ifølge lovgivningen indeholde nedenstående:

- En prioritering af myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som myndigheden vil tage for at gennemføre Natura 2000-handleplanen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljøstyrelsen og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-handleplanen er gennemført for den forudgående periode.

Handleplanen skal ikke omfatte offentligt ejede arealer, hvis der for disse arealer er udarbejdet/udarbejdes en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de fastsatte mål for naturtilstanden i Natura 2000-planen. Der indsættes et resumé af de offentlige planer i handleplanens bilag.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

Handleplanen skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen og skal ikke indgå Natura 2000-handleplanerne.

2.2 Miljøvurdering af handleplanerne

Natura 2000-handleplanerne er en type af planer, som kan være omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023) – herefter refereret til som miljøvurderingsloven.

Ved vurderingen af om en handleplan er omfattet af Miljøvurderingsloven ses på kriterierne i lovens § 8. Erfaringsmæssigt er der en del handleplaner, som ikke vil være omfattet af miljøvurderingsloven. Det afhænger dog i alle tilfælde af det konkrete indhold af handleplanen, og der skal derfor altid foretages en særskilt vurdering for hver plan.

Denne handleplan er blevet vurderet i forhold til, om den er omfattet af miljøvurderingsloven. Det er vurderet, at den ikke er omfattet af miljøvurderingsloven og der dermed ikke skal udarbejdes miljøvurdering af handleplanen.

Der er vurderet på, om handleplanen sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, eller om den vurderes at kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt jfr. miljøvurderingslovens §8.

Det er myndighedens vurdering, at handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser.

Det er myndighedens vurdering, at handleplanen er undtaget fra habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og dermed fra vurdering efter miljøvurderingsloven, fordi planerne er "direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning" jfr. artikel 6, stk. 3, 1. pkt. Handleplanen anses som direkte forbundet med og nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning.

For samtlige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering (SMV). Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generation planer (2022-2027).

3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode

3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan

Handleplanerne for anden planperiode har været gældende siden udgangen af 2017. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-planen for planperioden 2016-2021.

I Indsatsprogrammet for Natura2000-område 227 for perioden 2016-2021 fremgik følgende

Generelle retningslinjer

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje. 3. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.
3. Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

Områdespecifikke retningslinjer

1. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne strandvold med flerårige arter (1220) og grå/grøn klit (2130) med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
2. Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.

- Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på naturtypen tørt kalksandsoverdrev (6120), som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Det er muligt at få et samlet overblik over tilskudskompenserede indsatser i Natura 2000-områderne i "Sammenfatning af Natura 2000-planerne 2022-2027" på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Tablet 1: Følgende indsatser er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Syddjurs Kommune	Etablering af afgræsning, høslæt med fjernelse, bekæmpelse af invasive arter.	8,0 ha realiseret	8,4 ha realiseret

Som nævnt i resumeet er der græsning med et passende græsningstryk fra kvæg og heste på kalkoverdrev, tørre overdrev, sure overdrev på arealerne syd for Boeslum Rensningsanlæg. Strandvoldene med flerårige urter ved kysten i N231 omlejres jævnligt af vind og bølger, og har derfor begrænset brug for vedligeholdende pleje. Hedearealet nord for rensningsarealet er plejet ved pletvis foryngelse ved slåning af hedelyng, ligesom der er fjernet rynket rose og gyvel ved maskinel slåning. Færdsel og slitage på hedearealerne er reguleret ved udlægning af store kampesten, som hindrer bilkørsel og parkering på arealerne.

Der er ikke igangsat indsatser, der er finansieret af landdistriktsmidler i Natura2000-området

Der er ikke iværksat Life-projekter inden for Natura 2000-området.

3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan

Handleplanen skal ifølge bekendtgørelsen indeholde en redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 og 12 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er realiseret. Vurderingen, af hvorvidt handleplanerne er gennemført i den forudgående periode, er baseret på, om de planlagte indsatser fra sidste handleplan er opfyldt, eller der er udført tilsvarende tiltag.

Syddjurs Kommune vurderer at der siden sidste planperiode er udført en meget væsentlig indsats i form af afgræsning, fjernelse af førne og bekæmpelse af rynket rose samt regulering af færdsel, men at der fortsat er et lille behov for at udvide græsningen på kalkoverdrevene, et lille behov for at regulere færdsel, et lille behov for at fjerne førne på heder og kalkoverdrev og et lille behov for at bekæmpe invasive arter (rynkede rose). Herudover vil det være nødvendigt at lave en maskinel indsats mod dele af slænbekvædet, som dyrene ikke kan forhindre i at danne tætte, skyggefulde krat, der breder sig og hindrer opnåelse af god naturtilstand på nogle kalkoverdrev i området.

Effekten af indsatserne bliver løbende vurderet i det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA), som overvåger vandmiljøets og naturens tilstand inden for de områder, der prioriteres i forhold til de politisk fastsatte økonomiske rammer.

4. Behov for indsatser

Natura 2000-planen for N231 Kopperhage kystarealer, beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed,

ligesom det forudsættes, at kommunerne bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne).

På baggrund af Natura 2000-planen har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Handleplanmyndigheden skal forsøge at indgå frivillige aftaler med lodsejere om drift. Hvor dette ikke er muligt, skal myndigheden påbyde en bestemt drift, hvis det er nødvendigt for opnåelse af målene i Natura 2000-planen eller for at forhindre forringelse og forstyrrelse.

Offentlige lodsejere skal selv organisere gennemførelse af indsatser på egne arealer, ligesom private også af egen kraft kan udføre indsatserne

For både private og offentlige lodsejere gælder dog, at en række aktiviteter skal anmeldes til kommunen inden de iværksættes. Aktiviteterne er nævnt i bilag 2 til naturbeskyttelsesloven. I dette Natura2000-område er det primært følgende aktiviteter, der er relevante:

- Rydning af samt træartsskifte og plantning i løvskov.
- Ændring i tilstanden af søer, heder, moser og lignende, strandenge, strandsumpe, ferske enge og overdrev, der ikke opfylder størrelseskravet i § 3.
- Ændring i tilstanden af indlandssaltenge, kilder og væld samt vandløb, der ikke er udpeget efter § 3.
- Rydning af krat af enebær på overdrev, der ikke er omfattet af § 3.
- Væsentlig ændring inden for kort tid i græsningsintensitet, herunder ophør med græsning eller høslæt.

Der er udarbejdet en vejledning om reglerne for anmeldelse, som kan ses her: [anmeldevejledning.pdf \(mst.dk\)](#). Både offentlige og private lodsejere skal være opmærksomme på, at pligten til at anmelde aktiviteterne gælder uanset om aktiviteten er omtalt i Natura2000-plan, handleplan eller en offentlig lodsejers driftsplan.

Især ændring af græsningsintensitet er relevant, da græsningsintensiteten er af stor betydning for tilstanden af de lysåbne naturtyper. Der kan ikke gives en udtømmende liste over hvilke ændringer, der er væsentlige, men som udgangspunkt skal alle ændringer anmeldes, hvis man selv forventer en effekt. Det gælder naturligvis ophør og opstart af græsning. Det kan også omfatte et skift fra kvæg til får, hvis man ønsker at græsse mere på rynket rose eller vedplanter. Det kan også være et skift i græsningssæson, så en fårebesætning græsser forår og sommer i stedet for efterår.

Kommunen vil i det enkelte tilfælde vurdere konkret, om ændringen kan modarbejde naturkvaliteten og vil i så fald søge at aftale eller påbyde en alternativ drift. Ved vurderinger af eventuelle påvirkninger gælder forsigtighedsprincippet. Man må altså kun ændre græsningen, hvis det er helt sikkert, at det støtter Natura2000-planens målsætninger om god, alsidig naturtilstand. Derfor bør både alle græsning ændringer anmeldes til kommunen.

Natura2000-planens målsætning kræver, at naturtyperne skal have en hensigtsmæssig drift/pleje og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Der iværksættes en grundlæggende indsats på hedearealerne, overdrevene og de øvrige naturtyper med henblik på forbedring af naturtilstanden.

Naturtyperne er defineret af en række plantearter, som altså skal have mulighed for at sprede og etablere sig. Arter som f.eks. blåhat, djævelsbid, farvevissø, opret kobjælde og mælkeurt skal altså have rig mulighed for at blomstre og sætte frø, og at disse frø skal kunne blive spredt og få lys nok til at spire. De nye planter skal derefter kunne blive gamle nok til at blomstre. De fleste overdrevsarter blomstrer i sommerhalvåret og står om vinteren med blade langs jorden eller er helt underjordiske. De spirer i foråret, men kun hvis der i

løbet af vinteren er spist op af sidste års græs, så der kommer lys til jordoverfladen. De er altså tilpasset et højt græsningstryk om vinteren, men et lavt græsningstryk om sommeren. De forsvinder, hvis et overdrev græsses hårdt fra maj til september. Det er derfor vigtigt, at der om sommeren ikke går flere dyr end at de ville kunne gå der hele året uden at blive fodret. Desværre ses det mange steder, at der går så mange dyr på overdrevene, at det er nødvendigt at fodre dem om vinteren og nogle steder også over resten af året. Det høje græsningstryk om sommeren modarbejder den gode naturtilstand, ligesom vintergræsning er vigtig for at få nye planter til at spire. Det er derfor en central del af kommunens indsats at arbejde for en afgræsning, der ikke er afhængig af, at dyrene fodres, men som omfatter vintergræsning og et lavt sommergræsningstryk.

Tabel 2: Behov for indsatser for naturtyperne*

Forventede indsatser		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper	Bekæmpelse af rynket rose	1 ha	Min.1 ha	Min.1 ha
	Bekæmpelse af gyvel	0 ha	Min. 1 ha	Min.1 ha
	Regulering af færdsel	0,5 ha	Op til 1 ha	Op til 1 ha
	Udtynding af slåen	0 ha	Op til 1,5 ha	Op til 1,5 ha
	Etablering af afgræsning/slæt	13 ha	Op til 3 ha	Op til 16ha

5. Indsatser fordelt på aktør

Grundlæggende er ansvaret fordelt, så kommunerne er ansvarlig myndighed på alle arealer undtagen de skovbevoksede fredskovspligtige arealer.

Syddjurs Kommune er ansvarlig for at indsatsen bliver gennemført. I tabellen neden for ses fordelingen af Natura 2000-områdets arealer fordelt ud på aktører.

Tabel 3: Fordeling af naturtypearealer i Natura 2000 området

	Naturtype	Syddjurs Kommune
Lysåben natur	Kalkoverdrev (6210)	9 ha
	Strandvold med flerårige planter (1220)	4 ha
	Strandvold med enårige planter (1210)	0 ha
	Surt overdrev (6230)	7,5 ha
	Tør hede (4030)	11 ha

	Tørt kalksandsoverdrev (6120)	3,8 ha
	Grå/grøn klit (2130)	0 ha

6. Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2022-2027 har især fokus på en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. Samtidig fastholdes en række indsatser, der er kendt fra de gældende planer.

Hovedformålene med indsatserne i tredje planperiode (2022-2027) er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed

- 1.1. der er øget fokus på en mere naturnær forvaltning med fokus på at sikre sammenhæng i naturen og mere naturlige dynamikker i Natura 2000-områderne
- 1.2. der arbejdes for at udvide arealet med urørt skov
- 1.3. der er fokus på tiltag mod klimaforandringer og dermed områdernes robusthed over for pludselige hændelser

2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder hvilket bl.a. er i overensstemmelse med 'brandmandens lov' og EU's biodiversitetsstrategi 2030

- 2.1. fortsætte arbejdet med at sikre naturtilstanden f.eks. ved naturpleje på plejekrævende arealer
- 2.2. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for og udlægge forstyrrelsesfrie zoner bl.a. til gavn for trækfugle, marine naturtyper og havpattedyr
- 2.3. fokus på indsatser, der gavner truede arter og fugle
- 2.4. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for at regulere fiskeri i beskyttede områder

3. Bekæmpe invasive arter

- 3.1. fortsætte arbejdet med at bekæmpe invasive arter

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden er sket på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete indsatser (se kapitel 4). Den nedenstående prioritering afspejler således den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

1: Den igangsatte indsats med fjernelse af førne på kalkoverdrev og heder har øget risikoen for spredning af rynket rose, og det er derfor vigtigt med en hurtig indsats for at bekæmpe denne art.

2: Derudover fortsætter indsatsen for at regulere færdslen, så uønsket nedslidning af vegetationen undgås, mens sliddet søges flyttet derhen, hvor det støtter naturkvaliteten.

3: Der arbejdes på at udvide afgræsningen til de ugræssede kalkoverdrev og om muligt til hederne.

7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler eller efter påbud, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Der vil være tale om lokale indsatser, der primært berører lodsejerne. Det er derfor kommunens hensigt, at der ikke sker inddragelse af Grønt Råd eller andre eksterne interessenter i forbindelse med realiseringen af handleplanen. Kun hvis indsatsen konkret får en effekt for andre interessenter end ejer og bruger, vil de blive involveret.

Bilag 1: Kortbilag

Kort med afgrænsning af Natura 2000-område og kortlagte naturtyper.

Baggrundskort: Geodanmark: Ortofoto 2023